

Preferencje partyjne w listopadzie

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

CBOS ZREALIZOWAŁ

836

badania

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735

komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600

ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000

respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

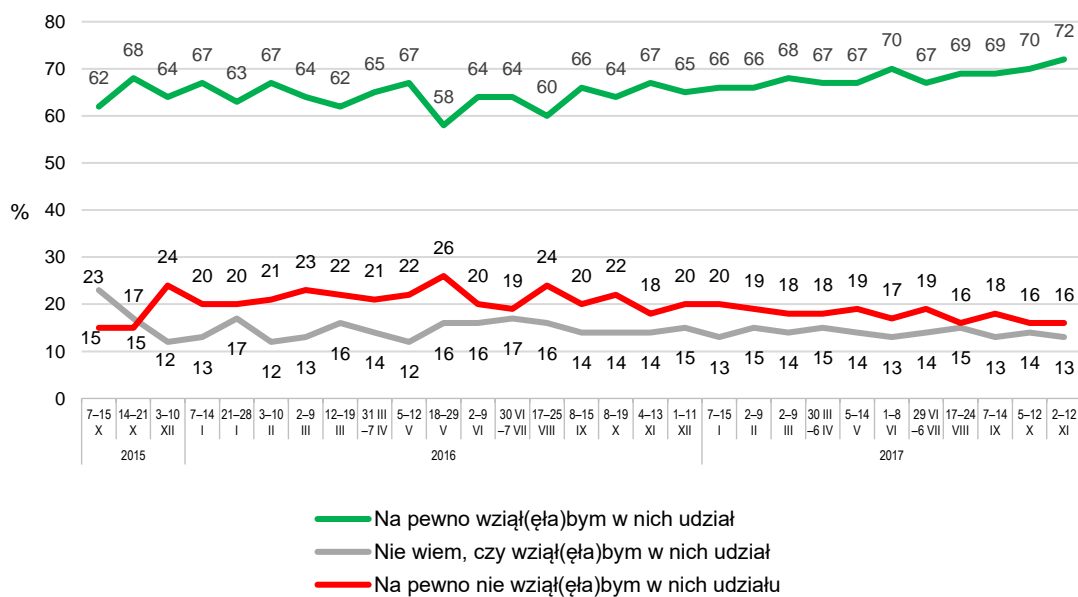
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00–236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Gdyby wybory parlamentarne odbywały się w pierwszej połowie listopada, udział w nich wzięłoby, według własnych deklaracji, prawie trzy czwarte dorosłych Polaków (72%)¹, o 2 punkty procentowe więcej, niż przed miesiącem. Minimalnie spadł odsetek respondentów wahających się – rozważających możliwość swego udziału w ewentualnych wyborach, ale niepewnych, czy rzeczywiście by na nie poszli (13%). Bez zmian pozostała natomiast liczba Polaków z góry wykluczających swoje uczestnictwo w głosowaniu (16%).

Frekwencja wyborcza deklarowana w tym miesiącu okazała się rekordowa, najwyższa, odkąd prowadzimy pomiar (od 1991 roku). Podobną gotowość do głosowania i wysoką frekwencję wyborczą odnotowaliśmy jedynie w październiku 2007 roku – przed wyborami parlamentarnymi wygranymi przez PO (po okresie rządów koalicji PiS-Samoobrona-LPR) – oraz w czerwcu 2010 roku przed I turą wyborów prezydenckich (po 71%).

CBOS

RYS. 1. Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wzięł(ę)by Pan(i) w nich udział?

* W październiku 2015 roku pytanie brzmiało: „Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach do Sejmu i Senatu, które odbędą się 25 października?”

** Z obliczeń wyłączono odmowy odpowiedzi

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (330) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 2–12 listopada 2017 roku na liczącej 1016 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

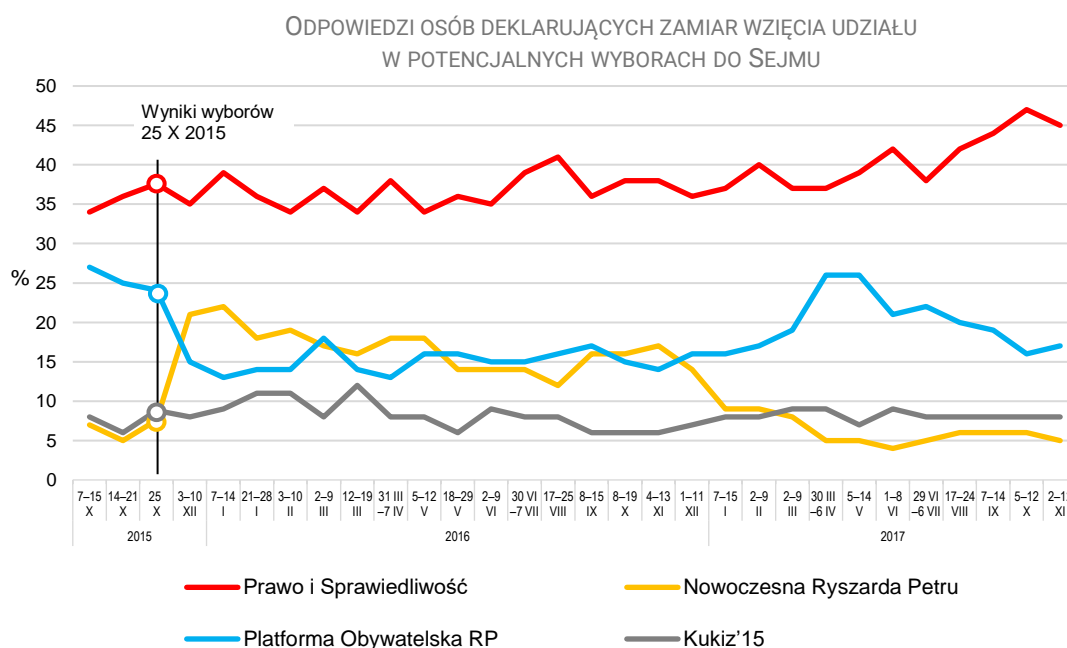
Zdecydowanym liderem rankingu popularności partii politycznych pozostaje partia rządząca. Na Prawo i Sprawiedliwość zamierza głosować 45% respondentów, którzy chcieliby wziąć udział w wyborach. W porównaniu z październikiem poparcie dla PiS obniżyło się o 2 punkty procentowe. Choć po trzech miesiącach wzrostów obserwujemy minimalny spadek liczby zwolenników rządzącej partii, trzeba pamiętać, że jest to korekta z wyjątkowo wysokiego poziomu odnotowanego w ubiegłym miesiącu. Wyniki rządzącego ugrupowania nadal pozostają bardzo dobre, PiS ma ciągle prawie trzykrotnie więcej sympatyków, niż jej najgroźniejszy konkurent.

Na drugim miejscu znalazła się Platforma Obywatelska, popierana przez 17% zadeklarowanych wyborców. W porównaniu z ubiegłym miesiącem liczba zwolenników najsilniejszej partii opozycyjnej minimalnie wzrosła.

Trzecie miejsce naszego rankingu zajmuje ruch Kukiz'15, mający wśród zadeklarowanych uczestników głosowania 8% zwolenników, dokładnie tyle, ile przed miesiącem. Kolejne miejsce przypadło Nowoczesnej, na którą chciałoby oddać swój głos 5% potencjalnych wyborców, minimalnie mniej niż w październiku.

CBOS

RYS. 2. Poparcie dla PiS, PO, Kukiz'15 i Nowoczesnej

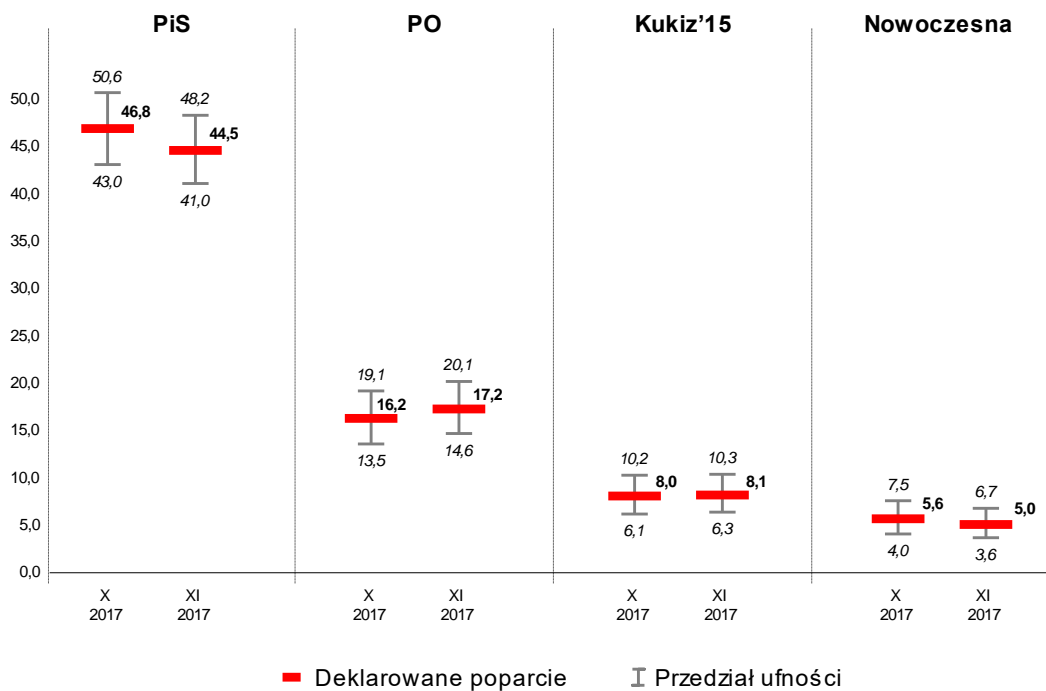
Pozostałe ugrupowania nie zdołałyby wprowadzić swoich przedstawicieli do Sejmu. „Pod kreską” w tym miesiącu ponownie znalazł się PSL mający wśród zadeklarowanych uczestników głosowania 4% zwolenników (wzrost o 1 punkt procentowy). Liczba sympatyków SLD sięgnęła 3%, o 1 punkt więcej niż w październiku. Na Partię Razem zamierza głosować 2% zadeklarowanych wyborców, swoich zwolenników ma także partia Wolność Janusza Korwina-Mikke (1%).

Wśród rekordowo licznej w tym miesiącu grupy osób chcących wziąć udział w wyborach 13% – nieznacznie więcej niż w październiku – nie wie, które ugrupowanie ewentualnie poparłoby w głosowaniu.

Odnotowane w tym miesiącu zmiany pozostają nieistotne statystycznie².

CBOS

RYS. 3. Poparcie dla PiS, PO, Kukiz'15 i Nowoczesnej (w procentach)

² Stosowanie prób losowych umożliwia wnioskowanie o populacji dorosłych Polaków oraz pozwala na określenie skali błędu statystycznego naszych oszacowań – więcej o naszej metodologii na stronie CBOS w zakładce: Badania: metody realizacji badań. Na rysunku 3 prezentujemy – z uwzględnieniem błędu statystycznego – wyniki, jakie w październiku i listopadzie br. uzyskały cztery ugrupowania mające obecnie szanse na wprowadzenie swoich przedstawicieli do Sejmu.

TABELA 1

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu, to na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?	Odpowiedzi osób deklarujących zamiar wzięcia udziału w potencjalnych wyborach														
	2015	2016			2017										
	Wyniki wyborów 25 X	8-19 X	4-13 XI	1-11 XII	7-15 I	2-9 II	2-9 III	30 III - 6 IV	5-14 V	1-8 VI	29 VI - 6 VII	17-24 VIII	7-14 IX	5-12 X	2-12 XI
	w procentach														
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	37,58	38	38	36	37	40	37	37	39	42	38	42	44	47	45
Platforma Obywatelska RP	24,09	15	14	16	16	17	19	26	26	21	22	20	19	16	17
Kukiz'15	8,81	6	6	7	8	8	9	9	7	9	8	8	8	8	8
Nowoczesna Ryszarda Petru	7,60	16	17	14	9	9	8	5	5	4	5	6	6	6	5
Polskie Stronnictwo Ludowe	5,13	4	4	3	5	3	5	4	4	3	3	4	5	3	4
Sojusz Lewicy Demokratycznej	7,55*	4	5	4	6	5	4	4	4	4	5	4	3	2	3
Partia Razem	3,62	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2
Wolność Janusza Korwin-Mikke **	4,76	3	2	3	2	2	2	2	2	1	2	2	1	2	1
Inna partia	0,87	<1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Trudno powiedzieć		11	10	12	13	12	12	10	10	13	14	12	12	12	13
Odmowa odpowiedzi		<1	<1	1	1	1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	1
N=	15 200 671	603	686	738	694	671	690	719	688	710	653	700	683	667	725

* Wyniki dotyczące KKW Zjednoczona Lewica SLD+TR+PPS+UP+Zieloni

** Do 8 października 2016 partia działała pod nazwą KORWiN: Koalicja Odnowy Rzeczypospolitej Wolność i Nadzieja, później jako Wolność (KORWiN), a od 1 kwietnia 2017 roku pod nazwą Wolność Janusza Korwin-Mikke.

Być może przygotowania do Święta Niepodległości i jego obchody sprawiły, że w listopadzie wyjątkowo wielu Polaków chciałoby skorzystać ze swych praw obywatelskich i uczestniczyć w demokratycznych wyborach. Tak wysokiej deklarowanej frekwencji wyborczej nie notowaliśmy nie tylko od czasu ostatniego głosowania, ale w ogóle, odkąd prowadzimy pomiar.

Choć w porównaniu z ubiegłym miesiącem w listopadzie rządząca partia nieznacznie straciła, to i tak poparcie dla niej pozostaje wyjątkowo duże. Różnica między liczbą sympatyków PiS a odsetkiem zwolenników jej najgroźniejszego konkurenta – PO – wynosi aż 28 punktów procentowych. Nawet gdyby cała opozycja się zjednoczyła, co jest założeniem czysto teoretycznym, łączna liczba sondażowych zwolenników takiego bloku, wynosząca 40%, byłaby niższa od liczby aktualnych wyborców PiS. Bez ruchu Kukiz'15 opozycja zebrałaby tylko niespełną jedną trzecią głosów (32%).

Kwestią otwartą pozostaje oczywiście pytanie, czy w rzeczywistych wyborach wzięłoby udział tak wielu wyborców, jak deklaruje w sondażu. Warto przypomnieć, że w wyborach parlamentarnych w 2007 roku, kiedy notowaliśmy niemal równie wysoką zapowiadaną frekwencję, faktycznie do urn wybrało się 53,9% uprawnionych do głosowania, co i tak stanowiło najwyższy odsetek po 1989 roku.

Opracował

Krzysztof Pankowski

TABELA 1

		Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?			Liczba osób
		Na pewno wziął(ę)bym w nich udział	Nie wiem, czy wziął(ę)bym w nich udział	Na pewno nie wziął(ę)bym w nich udziału	
		%	%	%	
Ogółem		72	13	16	1014
Płeć	Mężczyźni	74	9	17	478
	Kobiety	70	16	14	536
Wiek	18–24 lata	64	14	22	78
	25–34	70	13	17	197
	35–44	64	16	20	189
	45–54	74	14	12	152
	55–64	76	11	12	185
	65 lat i więcej	76	10	13	213
Miejsce zamieszkania	Wieś	68	16	17	404
	Miasto do 19 999	66	15	19	140
	20 000 – 99 999	73	10	17	219
	100 000 – 499 999	78	11	11	152
	500 000 i więcej mieszk.	82	9	9	99
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	61	18	22	191
	Zasadnicze zawodowe	68	12	20	249
	Średnie	71	14	15	309
	Wyższe	83	9	7	266
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	85	10	5	110
	Średni personel, technicy	76	12	12	29
	Pracownicy adm.-biurowi	76	11	13	80
	Pracownicy usług	51	28	20	55
	Robotnicy wykwalifikowani	63	15	22	119
	Robotnicy niewykwalifik.	53	10	37	45
	Rolnicy	76	12	12	49
	Pracujący na własny rach.	81	10	10	52
	Bezrobotni	48	16	36	31
	Emeryci	77	11	13	261
	Renciści	68	18	14	58
	Uczniowie i studenci	76	13	11	40
	Gospodynie domowe i inni	67	13	20	84
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	78	10	12	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	72	14	14	72
	sekt. pryw. poza rolnict.	65	16	19	273
	prywatnym gosp. rolnym	71	15	14	55
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	55	20	25	73
	Od 650 zł do 999 zł	67	15	18	137
	Od 1000 zł do 1399 zł	75	12	13	185
	Od 1400 zł do 1999 zł	77	12	11	167
	2000 zł i więcej	80	10	10	208
Ocena własnych war. mater.	Złe	65	13	23	70
	Średnie	65	18	17	387
	Dobre	77	9	14	557
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	76	4	20	58
	Raz w tygodniu	79	12	10	440
	1–2 razy w miesiącu	66	19	15	158
	Kilka razy w roku	65	16	19	227
	W ogóle nie uczestniczy	63	8	30	125
Poglądy polityczne	Lewica	75	9	15	183
	Centrum	65	16	19	275
	Prawica	88	6	6	347
	Trudno powiedzieć	50	24	26	197

TABELA 2

		Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?											Liczba osób
		Prawo i Sprawiedliwość (PiS) (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	Platforma Obywatelska RP (PO RP)	Partia Razem	Wolność Janusza Korwin-Mikke	Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL)	Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD)	Kukiz'15	Nowoczesna Ryszarda Petru	Inna partia	Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem, waham się	Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		45	17	2	1	4	3	8	5	1	13	1	725
Płeć	Mężczyźni	47	16	1	2	5	4	9	3	1	10	1	352
	Kobiety	42	18	3	0	3	3	7	6	1	15	1	373
Wiek	18–24 lata	34	13	4	5	3		19	3	2	17		50
	25–34	37	28	3	4	1	2	11	3	1	10	0	137
	35–44	37	14	3		2	1	14	6	2	17	2	122
	45–54	41	14	2	2	7	3	6	10	2	14		112
	55–64	51	16	1		7	6	3	3		12	1	141
	65 lat i więcej	56	16	1		2	5	3	4	2	10	1	163
Miejsce zamieszkania	Wieś	53	11	2	1	7	2	8	3	1	12	1	275
	Miasto do 19 999	51	12	2		3	4	8	3	4	12	1	92
	20 000 - 99 999	35	23	1	2	2	4	8	10	0	14	2	159
	100 000 - 499 999	47	23	3	3		4	7	1		11	1	118
	500 000 i więcej mieszk.	24	22	5	1	2	4	12	9	3	18		81
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	64	12			3	3	3	3		12		116
	Zasadnicze zawodowe	52	12	1		6	4	10	4	2	9	1	169
	Średnie	39	23	0	1	5	3	8	3	1	15	1	219
	Wyższe	35	18	6	4	1	3	9	8	2	14	1	222
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	26	18	6	1		1	11	8	3	22	3	93
	Średni personel, technicy	55	19	3		3	3	3	4		9		22
	Pracownicy adm.-biurowi	31	24	5		5	6	14	3		12		61
	Pracownicy usług	39	9	4	4	3		18	6		18		28
	Robotnicy wykwalifikowani	38	21		2	6	5	14	3	1	10	1	75
	Robotnicy niewykwalifik.	52	8			4	3	10	3		19		24
	Rolnicy	56	9			16			4	3	12		38
	Pracujący na własny rach.	30	26	3	2	4		9	11		16		42
	Bezrobotni	31	21		4	5	7	2	4		26		15
	Emeryci	57	15	1		3	4	4	5	1	9	1	200
	Renciści	64	9			7	6	4			7	3	40
	Uczniowie i studenci	48	11		11			11	5	3	11		31
	Gospodynie domowe i inni	40	27	2	3		2	10	5	2	9		57

TABELA 2 cd.

		Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?											Liczba osób
		Prawo i Sprawiedliwość (PiS) (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	Platforma Obywatelska RP (PO RP)	Partia Razem	Wolność Janusza Korwin-Mikke	Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL)	Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD)	Kukiz'15	Nowoczesna Ryszarda Petru	Inna partia	Trudno powiedzieć, jeszcze nie wiem, waham się	Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		45	17	2	1	4	3	8	5	1	13	1	725
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	39	14	4		4	2	9	6	2	17	2	114
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	41	19	2	3			21	3	2	10		52
	sekt. pryw. poza rolnict.	32	22	4	2	4	4	11	6	0	15	1	178
	prywatnym gosp. rolnym	63	5			13			4	2	12		39
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	63	7		5	7	2	4	5	2	6		40
	Od 650 zł do 999 zł	56	16	1	4	3	4	6	2	1	6	1	92
	Od 1000 zł do 1399 zł	51	17	2	1	4	2	7	4		11	1	140
	Od 1400 zł do 1999 zł	43	18	2	1	5	7	6	7	2	10	0	129
	2000 zł i więcej	41	20	3	1	2	3	10	6	1	13	0	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	49	13	2	2	4	4	5	4	2	12	2	45
	Średnie	50	16	1	1	4	3	4	4	1	14	1	250
	Dobre	41	19	3	2	3	3	11	6	1	12	0	430
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	72	9	2			4	2			11		44
	Raz w tygodniu	54	14	1	2	5	2	7	3	1	10	1	347
	1-2 razy w miesiącu	49	16		3	3	3	7	4	1	14		104
	Kilka razy w roku	25	26	3	1	3	5	11	7	2	16		147
	W ogóle nie uczestniczy	18	25	7		1	5	13	13	1	16	1	78
Poglądy polityczne	Lewica	10	27	9		5	14	9	10	1	14	1	137
	Centrum	28	25	2	1	5	1	11	7	1	17	1	180
	Prawica	73	9		3	2		5	2	1	6	0	305
	Trudno powiedzieć	36	16			3	1	11	4	2	24	2	99